

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Fiskeri- og Kystdepartementet
Postboks 8118 Dep.

0032 Oslo

Vår ref.:

521.0

Deres ref.:

Hvalstad, den:

28.11.08

Retten til fiske i havet utenfor Finnmark – høringsuttalelse

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til NOU 2008: 5 *Retten til fiske i havet utenfor Finnmark*, samt til kap. 22 i NOU: 13 *Den nye sameretten* som omhandler kyst- og fjordfiske i sjøsamiske områder.

NJFF vil i hovedsak begrense innspillene til generelle kommentarer knyttet til allemannsretten til fiske i sjøen og til forhold som vedrører villaks, kongekrabbe og oppdrett.

NJFF mener generelt at det innenfor natur- og ressursforvaltningen i mange sammenhenger er viktig med store, helhetlige forvaltningsområder. Forvaltningen av fiskeriressursene i havet er et eksempel på et område innenfor ressursforvaltningen, der det ikke er ønskelig med særlig grad av oppsplitting og regionalisering utover det som allerede er etablert i dag. Havets ressurser har i stor grad blitt betraktet som våre fellesressurser, og blitt forvaltet med dette som utgangspunkt.

Dagens fiskeriforvaltning har betydelige utfordringer i forhold til å legge rammer for høsting innenfor en bærekraftig ramme i et langsiktig perspektiv. Havets ressurser er sårbare. Slik NJFF vurderer det, er det behov for å ta sterkere grep for å sikre en bærekraftig ressursforvaltning, og det er viktig å legge til rette for at både regionale og nasjonale interesser blir ivaretatt. NJFF er derfor skeptiske til den oppsplitting av fiskeriforvaltningen Kystfiskeutvalget legger opp til gjennom sitt forslag om Finnmark Fiskeriforvaltning. En etablering av Finnmark Fiskeriforvaltning vil derfor innebære at det må bygges inn nødvendige mekanismer for reguleringer.

Allemannsretten til fiske i sjøen

Allemannsretten til fritt fiske i sjøen med stang og håndsnøre må opprettholdes og videreføres med samme innhold som den har i dag. For NJFF er dette et svært viktig punkt. Vi kan heller ikke se at innstillingen fra Kystfiskeutvalget legger opp til endringer på dette punktet.

Bærekraftig ressursforvaltning – en forutsetning for bærekraftig høsting i et langsiktig perspektiv

All bruk og utnyttelse av naturressurser må være tuftet på en bærekraftig ressursforvaltning. Dessverre har vi opp gjennom tidene sett nok av eksempler på en

ressursutnyttelse som ikke er basert på denne grunntanken, og hvor selve grunnlaget for høstingen forsvinner.

En videreføring og videreutvikling av våre høstingstradisjoner enten det dreier seg om samiske høstingstradisjoner og samisk kultur eller høstingstradisjoner generelt, må basere seg på denne grunntanken. Noe annet vil være å påta seg et ansvar for å sikre interessene i et kortsiktig perspektiv uten tanke på at det materielle grunnlaget for videreføringen av høstingskulturene bortfaller for framtidige generasjoner. På vegne av kommende generasjoners muligheter, er vi pålagt å legge opp til en ressursforvaltning som sikrer dem mulighetene til å fatte sine egne valg og videreføre kulturer og tradisjoner til stadig nye generasjoner.

En videreføring av gamle tradisjoner for høsting, enten det dreier seg om samiske tradisjoner eller andre tradisjoner, er viktig og må vektlegges. Samtidig er det en forutsetning at dette skjer innenfor bærekraftige rammer. Vi må ta inn over oss at vi gjennom den generelle utviklingen har utviklet langt mer effektive fangstredskaper, samtidig som kunnskapen om ressursene og ressursforvaltning også har utviklet seg i vesentlig grad. Dette er fakta og kunnskap som vi må ta med oss i en framtidsrettet forvaltning også av havets ressurser. Økt kunnskap og kompetanse er også medvirkende til at man i en rekke sammenhenger har foretatt reguleringer og i ytterste konsekvens forbud mot enkelte redskapstyper også i forhold til fiske i sjøen.

I Finnmarksloven er det lagt opp til en klageadgang inn til departementet i en del spørsmål som vedrører ressursutnyttelsen og innskrenkninger i denne utnyttelsen. NJFF vil understreke at en tilsvarende ordning med klageadgang må innarbeides i en eventuell lov om retten til fiske i havet utenfor Finnmark. Selv om man har en del mer eller mindre stasjonære bestander som i hovedsak opptrer lokalt, vil mange fiskebestander vandre, dels over store avstander, noe som tilsier at en modell med lokal/regional forvaltning er godt egnet. En klageadgang på avgjørelser fattet av et slikt regionalt forvaltningsorgan, vil være en nødvendig sikkerhetsventil for å sikre en bærekraftig ressursforvaltning forankret i nasjonale forvaltningsmål.

NJFF er altså opptatt av at man må akseptere reguleringer av fisket for å sikre sårbare arter og bestander. Dette gjelder også reguleringer i forhold til fritidsfiske, eksempelvis gjennom innføring av minstemålsbestemmelser som nå har vært diskutert for kysttorsken lenger sør i landet.

Det er viktig at en bærekraftig forvaltning av havets fiskeressurser også tar nødvendig hensyn til fiskeressursene som næringsgrunnlag også for andre arter, eksempelvis sjøfuglene. Det er viktig med god kontakt mellom fiskeriforvaltningen og Direktoratet for naturforvaltning for å sikre at man klarer å ivareta et helhetlig perspektiv.

Med en endring i klimaet, må vi også forvente at fiskeartene og andre ressurser i havet endrer sin områdebruk. Man registrerer allerede at Lofotfisket er i ferd med å flytte seg nordover. Fiskearter vil eksempelvis kunne endre vandringsmønster og flytte gyteområder. Dette er forhold som må legges til grunn både for valg av forvaltningsmodeller og for reguleringsmekanismer.

Fokus på en bærekraftig forvaltning av ressursene i havet og behovet for gode overordnede ordninger på tvers av landegrensene for å forvalte våre felles ressurser, er blant annet tydelig nedfelt i EUs felles fiskeripolitikk (The Common Fisheries Policy (CFP)). Her har ressursaspektet og behovet for en overordnet kvoteregulering etter hvert fått en sterk posisjon. CFP tar utgangspunkt i å sikre en bærekraftig utnyttelse av alle akvatiske ressurser gjennom en "føre var"-tilnærming som bidrar til å minimere

fiskerienes påvirkning av økosystemene i havet. Man legger en økosystemtilpasset forvaltning til grunn for å utvikle fiskeriaktivitetene og den økonomiske utviklingen knyttet til fiskeriene og oppdrettsvirksomheten samtidig som konsumentenes interesser skal ivaretas. Etter en grundig gjennomgang av CFP i 2002, har en vektlagt en langsiktig tilnærming til forvaltningen av fiskeriressursene som blant annet inkluderer en flerårig restaureringsplan for å sikre utsatte bestander. Det fokus som man nå setter på fiskeriforvaltningen gjennom EU-systemet viser at det er avgjørende at man har en helhetlig og overordnet tilnærming til forvaltningen av de utnyttbare ressursene i havet. Innenfor en slik overordnet ramme, kan man åpne for medvirkning fra regionale organer og ta hensyn til etablerte tradisjoner. En mer gjennomgripende oppsplitting av fiskeriforvaltningen ut til og med 4 nautiske mil fra land, vil medføre utfordringer i forhold til å ivareta nasjonale forvaltningsmål på bestander som vandrer og dermed sikre en bærekraftig høsting i et langsiktig perspektiv.

Villaks

Norge har både et nasjonalt og et internasjonalt ansvar for å ta vare på og sikre en bærekraftig forvaltning av villaksen. Situasjonen for villaksen er alvorlig, noe som fordrer at man tar nødvendige grep for å sikre den overordnede målsettingen om en bærekraftig forvaltning av ressursen villaks. I en slik situasjon må alle parter være villige til å ta sin del av byrdene.

NJFF ser det som positivt at kystfiskeutvalget legger vekt på at de biologiske ressursene skal forvaltes i tråd med de biologiske grensene som forvaltningsmyndighetene til enhver tid definerer. Et slikt utgangspunkt er også helt avgjørende for å kunne sikre videreføringen av rettigheter og kulturelle aspekter for ulike utøvere i et langsiktig perspektiv.

NJFF ser at det er viktig å bidra til å sikre den sjøsamiske kulturen, men vil samtidig understreke at dette ikke kan basere seg på å fortsette et fiske som ikke er bærekraftig. Til grunn for reguleringstiltakene i villakseforvaltningen, har det ligget et byrdefordelingsprinsipp. Reguleringene skal tas både i sjø og i elvene. Det er viktig å understreke at det er innført betydelig innskrenkninger i elvefisket etter laks opp gjennom årene. Det er altså ikke grunnlag for å hevde at reguleringene i stor grad ensidig har rammet sjølaksefisket, noe som ble gjort i debatten rundt sjølaksefiskereguleringene i forkant av sesongen 2008.

Videre kommer man ikke bort fra det faktum at sjølaksefisket i meget stor grad retter seg mot blandede bestander, mens elvefisket i større grad rettes mot en konkret bestand. Det er derfor langt mer komplisert å kunne regulere uttak av særlig sårbare bestander gjennom sjølaksefisket, enn de mulighetene man har med mer målrettede reguleringer i elvene.

Samtidig er det viktig å ha med seg at elvefisket ikke kun dreier seg om at fritidsfiskere skal få oppfylt sine ønsker om å fiske. Laksefiske i våre vassdrag dreier seg også om å danne grunnlag for betydelig økonomiske ringvirkninger for næringslivet i lokalmiljøene langs laksevassdragene. Et inntektsgrunnlag som ofte er av stor betydning for å kunne opprettholde servicetilbud og infrastruktur i mange lokalsamfunn med begrensede alternative inntektsmuligheter.

NJFF merker seg at Kystfiskeutvalget tilsynelatende ikke vektlegger hensynet til samisk kultur knyttet til elvefiske på samme måte som man gjør for den sjøsamiske kulturen.

At laksen er grunnlaget for en sjølaksefiskekultur er riktig, men det materielle grunnlaget for den sjøsamiske kulturen dreier seg om mer enn kun fiske etter villaks. NJFF mener det er viktig å se på hele grunnlaget for å kunne videreføre og videreutvikle den sjøsamiske kulturen, slik at denne ikke gjøres avhengig av å opprettholde et fiske over tid som ikke er forenelig med en bærekraftig forvaltning av ressursgrunnlaget. Dette har Kystfiskeutvalget for så vidt gjort gjennom flere av sine andre forslag som retter seg mot tiltak for å sikre den sjøsamiske kulturen.

Det er et faktum at sjølaksefisket fisker på blandede bestander. I en situasjon der en rekke av våre villaksbestander er truet og befinner seg i en situasjon der det er viktig å kunne rette konkrete tiltak inn mot de enkelte bestandene etter behov, er det en dårlig løsning å fiske på blandede bestander. Et fiske på blandede bestander i sjøen gjør det vanskeligere å rette nødvendige tiltak inn mot de bestandene som har behov for særlige regulerings tiltak. Dette fisket retter seg mot samtlige bestander som passerer langs de delene av kysten der dette fisket foregår uavhengig av bestandsstatus for de enkelte bestandene. Dette er en problemstilling som Kystfiskeutvalget ikke i særlig grad har berørt.

Dersom Finnmark Fiskeriforvaltning blir realisert som et resultat av den videre oppfølging av denne innstillingen, ser NJFF det som naturlig at også dette utvalget får en plass i Samarbeidsmøtet for lakseforvaltningen på lik linje med andre med direkte interesse og aktivitet inn i samarbeidsmøtets temaområde.

Kongekrabbe

I sin utredning begrenser Kystfiskeutvalget seg i stor grad til å sette fokus på hvem som skal kunne delta i den kommersielle høstingen av kongekrabben. De store utfordringene som er forbundet med det faktum at kongekrabben er en fremmed art som har spredd seg med stor hastighet langs de nordlige deler av kysten og nå er i ferd med å bre seg i høyt tempo videre nedover langs kysten, berøres knapt av utvalget. NJFF finner det overraskende at Kystfiskeutvalget ikke også berører de utfordringene en spredning av kongekrabben kan utgjøre for økosystemene der denne nå sprer seg. I lys av målsettingen om å sikre en bærekraftig forvaltning av ressursgrunnlaget i havet som grunnlag for bærekraftig høsting, burde også denne problemstillingen vært berørt av utvalget. Her snakker man om en art som kan medføre betydelige utfordringer i forhold til å sikre en bærekraftig forvaltning av det tradisjonelle ressursgrunnlaget for sjøsamisk kultur og for andre som baserer seg på å høste av havets ressurser. Artens mulige effekter for økosystemet i de fjord- og havområdene hvor den etablerer seg, settes ikke på dagsorden.

Vi står i dag overfor en alvorlig situasjon når det gjelder videre spredning av kongekrabbe, en situasjon der man antakelig må innse at å bekjempe denne arten i de områdene de allerede er etablert, neppe er realistisk. Det handler mer om å forsøke å begrense videre utbredelse, og hvordan man i størst mulig grad kan desimere bestanden der den allerede er etablert.

Oppdrett

NJFF vil understreke at oppdrettsvirksomheten som all annen næringsvirksomhet, må drive innenfor miljømessige forsvarlige og akseptable linjer. Dette må være grunnlaget for all oppdrettsvirksomhet. I dag har vi en oppdrettsnæring som i all hovedsak består av

lakseoppdrett. Næringen står overfor flere store miljøutfordringer. Viktige stikkord her er rømming, lakselus og andre fiskesykdommer. Forholdet til villaksen må derfor tillegges betydelig vekt i spørsmål om lokalisering av nye oppdrettsanlegg og etablering av ny oppdrettsvirksomhet.

Oppdrett av andre arter enn laks er også på frammarsj. Oppdrett av torsk er viktig i denne sammenheng. NJFF vil understreke at det er viktig at man nå legger til rette for en utvikling av oppdrett generelt som sikrer at hensynet til villfisken og havmiljøet ivaretas. Dette må være en overordnet målsetting. Innenfor rammen av en bærekraftig oppdrettsnæring, vil man så kunne vurdere Kystfiskeutvalgets forslag om å sikre økt lokal innflytelse og medvirkning i spørsmål om lokalisering av anlegg og eventuelt inntektsgrunnlag for lokalsamfunnene.

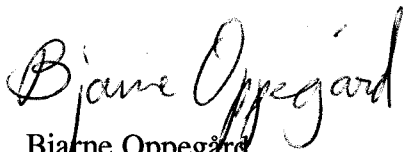
Når det gjelder spørsmål om lokalisering av oppdrettsvirksomhet er NJFFs utgangspunkt at det må legges faglige vurderinger til grunn for å utpeke områder som kan egne seg til slik virksomhet. Miljøhensyn må vektlegges tungt i slike spørsmål. En slik egnethetsvurdering av aktuelle lokaliteter bør gjøres av overordnede fagmyndigheter. Det vil være svært uheldig om man la opp til et system der kommunene får anledning til å overstyre de faglige vurderingene og anbefalingene. Kommunenes handlingsrom må være innenfor de faglige rammene.

Kystfiskeutvalget er også inne på de mulighetene som eiere av oppdrettsanlegg har til å flytte sine anlegg innenfor en definert region uten at den opprinnelige lokaliseringskommunen har mulighet for å påvirke denne beslutningen. Slik NJFF oppfatter forskriften som regulerer flytting av oppdrettsanlegg, er dette bestemmelser som skal sikre at man har tilgang til alternative lokaliteter som kan benyttes i forbindelse med sykdom og behov for brakklegging av lokaliteter. Det er viktig at man ivaretar disse hensynene også i framtiden.

Avsluttende merknader

NJFF begrenser vår uttalelse til at framtidig fiskerier må baseres på en målsetting om en bærekraftig ressursutnyttelse og at eventuelle reguleringer og spørsmål om rettigheter innenfor fiskeriene ikke berører allemannsretten til fritt fiske med stang og håndsnøre i sjøen.

Vennlig hilsen
NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Bjørne Oppegård
Gen.sekr.